

A végeredmény sokszor meglepetés

A raku égetésére egy személy elégtelen, ezért beszélek többes számban. Ketten-hárman kellene az égetéshez. Kell, aki nyitogatja a kemencefedelelet, kell, aki megfelelő szakértelemmel rendelkezik – jelen esetben, a Punktum Műhelyben én – , aki kiveszi ezer foknál az edényeket, és közli a többiekkel, mit rakjanak rá, és hogyan fedjék be a földet. Nekem, mint „mesternek” ott kell lennem a kemence mellett, mely a nyitogatás miatt hűl, s nem mindegy, hány fokig hűl le az utolsó darabnál.

Vitkó Mónika keramikus, a Budai Képzőművész Egyesület alelnöke fazekas tanulmányait a Dr. Kresz Mária Alapítványnál kezdte, majd a szakoktatói címet a Hagyományok Házában 2002-ben szerzett. Ettől kezdve tanít felnőtteket és gyerekeket egyaránt, többek között a budakeszi Mezei Mária Művészeti Iskolában. Mivel lenyűgözték a szobrok, kisplasztikák, ezért tanulmányait készítésük elsajátításával folytatta. Mindig is érdekelte az ősi-, letűnt civilizációk kultúrtörténete, így került közel az afrikai és dél-amerikai kerámiák, valamint a bronzkori edények készítéséhez. Éveken át ezen formák és díszítőelemek épültek be a munkáiba. Jelenleg a képek, ékszerek készítése foglalkoztatja. A Keszi-Art és a Műhely Kaland Csoport tagja. A Punktum Műhely Galériában a kerámiaműhely vezetője.

Egy hete láttam a BUKET csoportos kiállításán, az OTP Bank Galéria aulájában Tengerpart című kerámiáját. Biztos az én szememmel van a baj, de nem látok rajta sem tengert, sem partot. Ez absztraktabb alkotás?

–Nem teljesen, de majdnem absztrakt mű, amely raku-technikával készül, ahol a színek mindig sajátosságok. Az alkotás eredendően is vízparti témájúnak készült, és a türkiz kék színek jelzik a vizek, és a többi rész képezi a partot. A *Tengerpart* inkább felülnézeti kép, s úgy lehet jobban értelmezni.

Jobban vonzódik az absztrakthoz, mint a figuralitáshoz?

–Ez így nem jelenthető ki, de a képekben nem ragaszkodom annyira a figurális megoldásokhoz. Viszont több képemben alakok, gyerekek, formák láthatók. A rakuban kicsit el lehet vonatkoztatni a valóságtól.

Mi a rakukerámia története és lényege?

–Japánból ered ez az égetési technika, aminek létezik egy nagyon aranyos története. Az, hogy igaz, vagy sem, döntse el az olvasó. Körülbelül 400 évvel ezelőtt, amikor még csak fatüzelésű kemencék voltak, egy japán fazekasmester rábízta inasára az égetési folyamat lebonyolítását. Az inas elaludt, és amikor felébredt, rádöbbsent arra, hogy az agyag tovább volt bent a kemencében. Mivel félt, hogy ez nem tesz jót az edényeknek, gyorsan kitette azokat a fűre, mely által olyan érdekes színük lett, melyek nem jellemzők a szokásosan égett kerámiákra. Állítólag innen ered ez a technika. Ma felépített, hagyományos kemencét használva, szabadtéren, gázipalackkal égetünk. 1000 fokonál kinyitjuk a kemencét, és kikapdossuk az edényeket, és majd földdel takargatva hagyjuk hűlni. Az, hogy miközben azokat a földbe helyezzük, rá faforgácsot, falevelet, vagy újságpapírt teszünk-e, az mindig az adott égetés típusától függ. Bizonyos idő múlva az edényeket kiássuk, és vízzel fixáljuk.

A színek miként alakulnak?

–Amikor a kemencéből kivesszük a félkész művet, még semmit sem látunk a színekből. Viszont az égetés folyamán a redukció hatására, illetve az, hogy miket dobunk rá – levelet, papírt, stb. – mind befolyásolja a mázak színárnyalatát, elősegítik a máz repedezését. Az, hogy a végén milyen színárnyalatot kapunk, sokszor nem is tudjuk. Bár vannak olyan fix rakumázak, melyekről tudjuk, biztosan azt a színt adják, amit szeretnénk, de olyanok is, melyek nem mindig, és mi szeretünk ilyenekkel kísérletezni. A *Tengerpartra* visszautalva, egy rész türkiz kéknek jön

ki, de ha ugyanaz a máz tovább van a földben tartva, vagy több mindent szórunk rá, akkor lehet, hogy bronz lesz.

Tehát előre nem tudja a színeket?

–Az árnyalatokat igen, hogy esetünkben vagy bronz, vagy kék lesz. Saját kemencénket kikísérleteztük, hogy pontosan hány fokig kell bent tartani az agyagot, és mennyi ideig kell a földben tartani azt, hogy a szín biztosan előjöjjön.

Többes számban beszél. Tehát ezt a kemencét többen használják?

–A raku égetésére egy személy elégtelen, ezért beszélek többes számban. Ketten-hárman kellene az égetéshez. Kell, aki nyitogatja a kemencefedelelet, kell, aki megfelelő szakértelemmel rendelkezik – jelen esetben, a Punktum Műhelyben én – , aki kiveszi ezer fokról az edényeket, és közli a többiekkel, mit rakjanak rá, és hogyan fedjék be a földet. Nekem, mint „mesternek” ott kell lennem a kemence mellett, mely a nyitogatás miatt hűl, s nem mindegy, hány fokig hűl le az utolsó darabnál.

Ez félig szabadtéri munka. Esőben, hóban nem is végezhető?

–Rossz időben, és télen nem tudunk rakuzni, mert a nagy hőkülömbőség nem tesz jót az edényeknek. Így tavasztól őszig, míg az időjárás kegyes hozzánk, folyamatosan rakuzhatunk.

A rakukerámiát meg is kell tervezni, rajzolni? Szükséges a vázlatkészítés?

–Ez nem jellemző rám. Az elképzeléseimet próbálom véghezvinni. Ha nincs konkrét elképzelésem, akkor belerajzolok az agyagba valamit, s ha tetszik, meghagyom.

Az interneten látható Indiánok földje, és az Afrika mutatja, hogy érdeklődik a régi civilizációk iránt?

–Nagyon érdekelt, hogy bizonyos népeknél milyen szín-és formavilág jelent/jelenik meg. Két

nagy terület művészetéhez nyúltam vissza, és elég sokáig foglalkoztam vele: Dél-Amerika és Afrika. Idővel az ottani formavilágot megpróbáltam elegyíteni a mai kerámiaformákkal. A neten is főleg ezek a képek láthatók; a múltat és a jelent úgy ötvözöm, hogy a kész tárgyakat mostani környezetünkben is használhassuk.

Az Afrika már-már szobor.

–Viszonyítás kérdése. Sok szobrot készítenek Afrikában, és én is csináltam szobrokat. Az egyik művem, mely szekrényeket ábrázol, kaméleon van a tetején. A kaméleon Fekete-Afrikának egyik jellemző mitikus állata, mely sok mindent fejez ki.

Kaméleonok a szekrény tetején

Ez a Fiókos szekrény. Ennek is ugyanaz az elkészítési módja, mint egy raku-edénynek?

–Attól függ, hogy milyen színben álmodjuk meg. Afrikai-és dél-amerikai korszakomnál alig

A sokoldalú agyag

Írta: Medveczky Attila

2017. szeptember 19. kedd, 19:23 -

használtam mázakat az edényeken; ezek terrakották. Egyszer égetjük ki őket. Az agyag színe, és a földfesték színe dominál rajta.

Igaz, hogy régebben kaméleonokat tartott?

–Vonzódtam a hüllőkhöz, gekkókhoz, különböző gyíkokhoz, és a kaméleonokhoz – még kerámias korszakom előtt. Gekkóm volt, de kaméleonom soha, úgy látszik, így próbáltam bevonni ezt az állatot életembe.

Járt Afrikában, vagy az indiánok földjén?

–Tunéziában jártam, de ott más a formavilág, és kerámiavilág is teljesen eltérő technikát és jelleget takar. Sajnos soha nem jutottam el ezekre a kultikus helyekre, de sokszor mentem be múzeumokba fényképezőgépekkel, és utána olvastam az általam érdekelt kultúráknak. Először, tanulmányaim alatt, kézzel raktam fel a vázákat, és próbáltam az általam halott technikákon keresztül elsajátítani. Később korongoztam, és úgy oldottam meg a díszítést.

Bronzkori edényeket is készít. Lehet a XXI. században visszanyúlni hitelesen abba a korba?

–Amit a bronzkor-jegyében alkotok, nem teljesen hiteles. A bronzkor jellegének csak az az autentikus része, hogy az ilyen műveket nem korongozva, felrakással készítettem, hanem kavicsoltam, és fatüzelésű kemencében égettem ki. Az edények kis hányada hasonlít az úgynevezett bronzkoriakra, de túlnyomó részüket a „modern világba helyeztem át”. A technika az viszont bronzkori jellegű.

Mindig is kerámiával szeretett volna foglalkozni?

–Annyira nem, hogy felnőttként, eleinte nem ilyen irányú munkákat végeztem. Húszas éveim végén, mint sokan mások, hobbiként kezdtem el kerámiázni. A véletlennek, vagy a szerencsének köszönhetően beiratkoztam a Kresz Mária Fazekas Iskolába, ahol kipróbálhattam a kerámiázást, korongozást, agyagozást. Ez annyira megtetszett, hogy elvégeztem a két éves fazekas szakmunkásiskolát, közben szakoktatást is tanultam. Mikor mindkét képzést elvégeztem, rájöttem, hogy nagyon szép és hasznos a fazekas mesterség, de én többre vágytam. Mivel népi vonatkozású a fazekasság is, ezért főleg népi edényeket, azok formáját tanultuk. Gyakorlatban pedig a korongozás jelentette az alapot. Ez is szép világ, de nyitott szemmel járva a világot, látunk mást is. Ezért magántanároknál szobrok, kislasztikák készítését, vagy egyéb más alkotások technikáját tanultam – így a rakuét is. Később az összes megtanult technikát megpróbáltam ötvözni.

Volt civil foglalkozása is?

–Kereskedelmi végzettséggel valuta-pénztárosként dollárboltban dolgoztam, majd egy Váci utcai iparművészeti üzletben. Műkormös is voltam.

Szinte mindegyik képzőművész elmondja interjúsorozatunkban, hogy a rajz mindennek az alapja. Ügyesen rajzolt?

–Ügyesen, de nem kiválóan. A fazekasságnál a rajztudás nem jelenti azt az alapot, mint például a festészetnél. Nem árt a jó kézügyesség, de minden tanulható, csak kitartás kell hozzá.

Felmenői között volt, aki jó kézügyességgel rendelkezett?

–Édesapám asztalos; –már nem dolgozik–, biztos kézzel áldotta meg az Úr, nagyon szép munkákat készített. Tőle örökölhettem kézügyességem.

Amikor a Fiókos szekrénykéket alkotta, gondolt asztalos édesapjára?

–Akkor nem, de ahogy ön, mások is felvették, lehet, hogy ez abból fakadt, mert apukám asztalos.

Senki sem beszélte le erről a hivatásról? Hiszen művészként nem biztos a megélhetés.

–Érdekes, de senki sem mondta azt, hogy ne foglalkozzak kerámiával. Amikor látták már, hogy van bennem fantázia, és nem tucat-terméket gyártok, akkor inkább támogattak, bíztattak.

Tucat-termékek. Ma nagyon divatos a magyar ősművészettel foglalkozni. Vannak köztük valóban jó alkotások, de ezeknek egy része nem gagyi, és csak a külföldiektől való pénzszerzésről szól?

–Ez nehéz kérdés, mert el kell dönteni, hogy valaki ebből szeretne megélni, vagy tudja mellette biztosítani a megélhetését. Ha tudja, akkor egyre jobban képzi magát, és ritkán készít gagyi dolgokat. Én nem vagyok jó üzletember, eladással nem is nagyon próbálkozom. Természetesen önálló kiállítások és vásárok alkalmával, ha meg szeretnék vásárolni műveimet, nem mondok nemet.

Rakukerámia-tanítás gyerekeknek, felnőtteknek

Miből él, ha nem a kerámiából?

–A tanításból. Gyerekeket és felnőtteket tanítok, és hála Istennek vannak annyian, hogy abból fedezzem kedvtelésemet. A kettő azért összefügg: tartok workshopot, műhelymunkát felnőtteknek, és megadom a témát.

Ahhoz, hogy valakihez eljérjanak tanulni, csak kell valamilyen reklám, vagy ismertség.

–Hirdettem a tanulási lehetőséget. Kis plakátokat helyeztem el. Később a neten is hirdettem a tanfolyamokat. A legjobb viszont, mikor a tanítványok adják hírül azt, hogy nálam érdemes tanulni. 17 éve kerámiázom, és elég sok egyéni és csoportos kiállításon vettem részt. Ezekre sokan ellátogatnak. A kiállítás megnyitók vonzzák az érdeklődőket.

Olyan sokan járnak kiállításokra, hogy valaki azt mondja, „igen, én fazekas szeretnék lenni”?

–Ne essünk túlzásba, de volt rá példa, hogy mikor látták, nem csak vázákat, konyhai edényeket lehet készíteni agyagból, akkor egy megnyitó után eljöttek egy-két órára.

Nők, vagy férfiak keresik fel inkább, hogy tanítsa?

–Többnyire nők, de vannak férfiak is. Tanítványaim nagy része kisgyermekes családanya. Így több az idejük - míg bölcsődében, vagy óvodában van a gyermekük, addig nálam tanulnak. A férfiak nem gondolnak arra, hogy számukra ez kikapcsolódás lehet munka után. Úgy érzem, a nők érznek a kerámiához több affinitást.

Másként kell a gyerekeket oktatni, mint felnőtteket?

–Nyilvánvaló. Alsó tagozatosokat tanítok, de előfordul, hogy ötödikesek, hatodikosak is becsatlakoznak. Többet kell számukra a technikáról magyarázni. Ők inkább gyermekeknek való dolgokat készítenek, melyeket ki is égetek. Arra törekszem, hogy szépen fejezzék be kis munkájukat, s mert erre sokszor nincs türelmük.

Tanítványaival ki szokott állítani?

–Alig van rá igény, holott lennének olyan alkotásaik. Szkeptikusok, úgy érzik, hogy még ennek nem jött el az ideje. A Punktum Galériában a növendékeimmel azért rendezünk belteres kiállítást. Aki szeretné, és felvállalja, én is szívesen kiállítok. Giese Piroska keramikussal, ő már nyilatkozott lapjuknak, több mint 17 éve úgy állítottunk ki, hogy még tanítványom volt. Azóta több közös kiállításunk volt. Piroska eredeti foglalkozása fizikus, és már benne volt a korban, mikor meglátta hirdetésemet. Gondolta, eljön, és kipróbálja, mert egyszer már dolgozott agyaggal. Mostanra remek keramikus lett belőle.

Művésznőnél mikor érkezett el az a pillanat, hogy művei kiállíthatóak?

–Nem az első munkáimmal kerestem fel a kiállítóhelyeket. Régebben a festők másolták nagy mesterek műveit. Először én is így tettem a korongozással, fazekassággal. Készítettem a munkáimat, és mikor láttam, hogy fejlődök, akkor gondoltam arra, kiállíthatok.

Tudtommal képek, ékszerek készítése foglalkoztatja. Ezek kerámiaképek, és ősi ékszerek mai formában?

–Mind kerámiaképek, és az ékszereket is kerámiából készítem. Gyűrűket, medálokat, fülbevalóvégeket. Kitalálom a formákat, azokat megálmodom egy-két színbe, és megcsinálom. Igaz, ilyen ékszerekből többet készítek, de nincs két egyforma belőlük, és a vásárokon jobban kelendőek.

Tervezi már a következő kiállítását?

–Két tanítványommal decemberben kiállítunk Budakeszin a művelődési ház Erkel Galériájában *Agyagmese* címmel; egy új formavilágot mutatunk be, amik valóban meseszerűek, tehát más oldalról mutatkozom be.

Szeret kísérletezni?

–A kihívásokat szeretem, mert motiválnak. Ha a BUKET csoportos kiállítást szervez, és megadják a témát, kis inspirációt jelent számomra.

Ad valami többletet, hogy három művészeti egyesületnek is a tagja?

–Az egyesületi tagság nem azt jelenti, hogy együtt dolgozunk, de nagyon jó alkalom a kiállítási lehetőségekre, és arra, hogy megismerjük egymás munkáját, beszélgessünk az alkotásokról. Táborokat szervezünk, ahol kipróbálhatunk más művészeti ágat. Olyan közösséget alkotunk, amely az alkotómunka miatt tart össze, ezen túl azonban a barátság az, ami rendszeres találkozásainknak célt vagy okot ad.

Medveczky Attila